

13 juni 1975

MARINE INLICHTINGDIENST

INLICHTINGENRAPPORT

no. 5/75

1 mei - 31 mei 1975

OPMERKINGEN

1. Indien geadresseerden ten behoeve van de onder hun commando gestelde eenheden en/of opleidingen gebruik wensen te maken van gegevens die in dit rapport zijn vervat, dient met die gegevens de nodige voorzichtigheid te worden betracht.
2. In geen geval mag over de gegevens van dit rapport melding worden gemaakt tegenover niet-leden van de Nederlandse krijgsmacht.
3. In het geval dat in dit rapport vervatte gegevens door een geadresseerde zijn verwerkt in een cursus, waaraan tevens buitenlandse officieren deelnemen, dient terzake contact te worden opgenomen met hoofd MARID c.o. SOI-CZMNEB.
4. De geadresseerden dienen slechts zes opeenvolgend gedateerde uitgaven aan te houden. Bij ontvangst van een zevende dient de oudste uitgave te worden vernietigd onder indiening van een proces-verbaal aan het hoofd MARID.
5. Indien een geadresseerde één of meer uitgaven wenst aan te houden dient hij dat schriftelijk mede te delen aan het hoofd MARID.

2/5/77 d/H B vern. ex 62

80 -

80 - ~~unseen~~

81 d/WKC

82 I A 11

83 d/H I B vern. M2/76

84 VII - vern.

85 H/II/IV vern.

86 I A 31 - vern.

87 I A 12 / 20 / 40 - vern.

88 HV D vern.

89 HI / I B / I C / I d - vern. 17/7/75

90 III - vern.

d/Coll R'dom en 51 vern. 5/4/76
 2/mia DGB 29/4/76 vern. 21-22-24-25-27-28-30-31-32-34-35-37 9m 40-3
 46-47-49-52-53-54-55-56-58-59-61-63 7m 67-74-75

DISTRIBUTIELIJST

	ex.nr.
MINDEF/VVCS	
d/CHEF STAF (KM) IGK - 12/3/76 -	ter visie 1 vern. 19/1
	2 vern.
CMS tevens voor: PLV CMS	ter visie 3 vern.
PLV CMS(L)	
CHEF KAB. CMS-BDZ	
SC1MS tevens voor: HBUORG	4 vern. 12/
HBU TAKTIK	
HBU PLANNEN	
HBU BEDRIJFSVEIL/NBCD-ZAKEN	5 vern. 13/1
d/HBU VERB tevens ter visie SC2MS - 27/1/76 -	6 vern.
d/HBULU - 3/2/76 -	7 vern.
d/HBU OPS - 30/1/76 -	8 vern.
DIR. MARSTAFSCHOOL	9 vern. 8
d/VOP/HBU PLANPERS - 10/11/75 -	10 vern.
d/VOM tevens voor: HCOFINMAT 26/2/76	11 t/m 13 vern.
HBU LEKTRON PV zock	
HWO	
d/MARAT WASHINGTON - 24/3/76 -	14 vern.
MARAT LONDEN	15 vern. 27/
d/MARAT BONN - 25/2/76 -	16 vern.
d/MARAT PARIJS - 3/2/76 -	17 vern.
d/CKMARN - 25/5/76 -	18 vern.
d/CZMNA d.t.v. SOI - 8/7/77	19 vern.
<u>CZMNED d.t.v. HDGB</u>	
CZMNED/SOI	20 t/a
CEKD	21
CMLD	22
d/CMM RIJNMOND - 20/2/76 -	23 vern.
CMM TEXEL	24
CMM IJMOND	25
CMM SCHELDE	26
COZDNE	27
ten behoeve van in dienst zijnde onderzeeboten	28 t/m 33 28
CMDNE	34 29
CFREGRO	35 30
HVBS d) DC DGB 20/9/77 vern.	36 t/a vern 31
CNAVGIS	37 32
CMAKAZ ERFPRINS	38 en 39
HOZBTBS	40
HANTAK d) HDB 13 - 10/2/77 -	41 vern.
CMVKV d.t.v. OI d) HDB 13 - 21/2/78 -	42 t/a vern
CMVKK tevens voor CVSQ	43 en 44
ten behoeve van de daarvoor in aanmerking	45
komende schepen 62 vern.	46 t/m 61 63 t/m 68
CMBFLOT 1	69
CMBFLOT 3	70
CVSQ 320	71
d/ CVSQ 321 - 1/4/76 -	72 vern.
CVSQ 2	73
CVSQ 860	74
VOKIM	75
d/COORD. INL/VEILIGHEIDSDIENSTEN - 5/2/76 -	76 vern.
d/HLAMID - 4/12/75 -	77 vern.
d/HLUID - 13/4/76 -	78 vern.
d/HPMV - 22/3/76 -	79 vern.
BU INL	80 t/m 88

d/DGB vern. 22-29-30-40-42-54-60-71-73 en 74 vern. DGB
 en 23-26-43-44-51-70 11/1/76

INLICHTINGENRAPPORT nr. 5/75

1 mei - 31 mei 1975

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>blz.</u>
DISTRIBUTIELIJST	i
INHOUDSOPGAVE	ii
EVALUATIE DER INLICHTINGEN	iii

HOOFDSTUK 1 - DIVERSE ONDERWERPEN

[REDACTED] - [REDACTED]	1 - 2
[REDACTED] - WAARGENOMEN LUCHTAFWEERFORMATIE VAN EEN VERBAND SOVJET BOVENWATERSTRIJDKRACHTEN	3 - 9
[REDACTED] - RECENTE INFORMATIE MET BETREKKING TOT DE ELEKTRONISCHE DREIGING	10 - 13
[REDACTED] - VERANDERING VAN LANCEERPOSITIE VOOR PROEFSCHOTEN VAN DE DELTA-KLASSE (SSBN) IN DE BARENTSZEE	14
[REDACTED] - EEN NIEUW ONTWERP CONTAINERSCHIP, IN FINLAND VOOR DE SOVJET UNIE IN AANBOUW	15 - 17
[REDACTED] - ENIGE OPMERKINGEN MET BETREKKING TOT DE DEELNAME VAN DE SOVJET KOOPVAARDIJ IN DE RECENTE MARINE-OEFENING OKEAN 75	18
[REDACTED] - NIEUW ONTWERP SOVJET SUPERTANKER	19

HOOFDSTUK 2 - SOVJET MARINE AKTIVITEITEN

[REDACTED] - AKTIVITEITEN VAN OPPERVLAKTE EENHEDEN	20 - 21
[REDACTED] - AKTIVITEITEN VAN ONDERZEEBOTEN EN ONDERZEEBOOTMOEDERSCHEPEN	22 - 23
[REDACTED] - ELINT-AKTIVITEITEN	24
[REDACTED] - AKTIVITEITEN VAN DE MARINE-LUCHTMACHT GEDURENDE DE MAANDEN APRIL EN MEI 1975	25 - 26

EVALUATIE DER INLICHTINGEN

Bij het evalueren (graderen) van de waarde van de ontvangen inlichtingen stelt men de betrouwbaarheid van de bron vast en bepaalt vervolgens de waarschijnlijke juistheid van het bericht zelf.

Reliability of the source

- A = completely reliable
- B = usually reliable
- C = fairly reliable
- D = not usually reliable
- E = unreliable
- F = reliability cannot be judged.

Accuracy of the information

- 1 = confirmed by other sources
- 2 = probable true
- 3 = possible true
- 4 = doubtfully true
- 5 = improbable true
- 6 = truth cannot be judged.

HOOFDSTUK 1

DIVERSE ONDERWERPEN

WAARGENOMEN LUCHTAFWEERFORMATIE VAN EEN VERBAND SOVJET BOVENWATERSTRIJDKRACHTEN

12. Eind januari 1975 werd op de Oostzee een oefening waargenomen van eenheden behorende tot de Baltische vloot. De oefening vond plaats ten noorden van de Danziger Bocht.

Deelnemende eenheden

13. CC SVERDLOV	Ptnr. 884	
DDGM BODRIY	Ptnr. 513	KRIVAK-klasse
DDGM SILNIY	Ptnr. 507	KRIVAK-klasse
DDGM RAZUMNIY	Ptnr. 201	KRIVAK-klasse
DD SPESNIY	Ptnr. 453	KOTLIN-klasse
DD SVETLIY	Ptnr. 489	KOTLIN-klasse

Meteorologie

14. Wind 280-16 kn., zicht 10 zm, bewolking 7/8.

Verloop van de oefening

15. Het Sovjet verband werd voor het eerst om 1140 waargenomen. De koers was noord en de vaart bedroeg 10 knopen (zie bijlage 1). De SVERDLOV-kruiser fungeerde als mainbody, terwijl de overige eenheden als screen op een afstand van 6000 yard van de SVERDLOV was geposteerd.
16. Waarschijnlijk bevond zich DDGM 507 niet precies op de haar aangewezen positie in het scherm. Alle schepen hadden de luchtwaarsehuwingsradars bij staan.
17. Om 1241 uur veranderde het verband van formatie. De eenheden posteerden zich om de mainbody in een soort SKELETON SCREEN, zoals omschreven in de ATP 1(B), (zie bijlage 2). Kort daarop - om 1300 en 1305 uur - volgden wederom formatie-veranderingen (zie bijlagen 3 en 4).
18. De positie van de escorterende eenheden werd zodanig veranderd, dat ze de mainbody bescherming bood tegen onderwater-, bovenwater- en luchtdreiging. De vaart van het verband bedroeg inmiddels 18 knopen.
19. Ten 1330 uur vlogen twee helikopters van het type

MI-4 HOUND over het verband, terwijl vanaf 1420 uur tot 1503 uur geregeld een ASW-vliegtuig van het type BE-12 MAIL het verband naderde. Na het overvliegen van de beide helikopters werd op de DDGM's de SAM-batterij en bijbehorende vuurleiding geactiveerd, terwijl op de kruiser en beide KOTLIN's richtoefeningen met het geschut werden gehouden.

20. De vaart van het verband werd na het overvliegen van de helikopters tot 14 knopen verminderd. Om 1518 uur nam het verband de oorspronkelijke mars-formatie weer aan; het scherm posteerde zich nu evenwel op 4.000 yards van de mainbody.

Konklusie

21. Het hierboven geschetste bewegingspatroon heeft alle schijn van een luchtafweeroefening, waarbij een snelle overgang van een opmarsformatie - bij de Sovjet marine bekend als de zogenaamde CIRCULAR ORDER - naar een luchtafweerformatie werd beoefend.
22. De OTC van het verband aan boord van de SVERDLOV ging waarschijnlijk uit van een meervoudige dreiging, waarbij echter de luchtdreiging primair stond. Dit blijkt ondermeer uit het posteren van de drie KRIVAK's in de onmiddellijke nabijheid van en vóór de mainbody. Zoals bekend is de KRIVAK-klasse uitgerust met SA-N-4 projektielen en een VDS-installatie, terwijl de KOTLIN's hier niet over beschikken. Bovendien zijn de KRIVAK DDGM's - die op een afstand van 1200 yards de SVERDLOV beschermden - uitgerust met een batterij van 4 CHAFF werpers van 16 lopen elk.
23. Bij deze typerende wig-vormige formatie zijn de met conventioneel geschut uitgeruste KOTLIN's aan weerszijde achter het verband geposteerd. De overige geleide wapen jagers geven de mogelijkheid tot een geconcentreerde point defence, anti-luchtverdediging. Een dergelijke opstelling van het verband geeft de OTC de flexibiliteit om zonder ingrijpende verbandwijziging het luchtverdedigingsaspect te handhaven en daarnaast tegen een eventuele onderzeebootdreiging de beide KOTLIN's als SAU te kunnen uitsturen.
24. De vraag kan gesteld worden of (zie bijlage 4) de KRIVAK's no. 4 en 5 niet beter op de posten 2 en 3 geposteerd konden worden, waarbij dan de KOTLIN's

/point defence ...

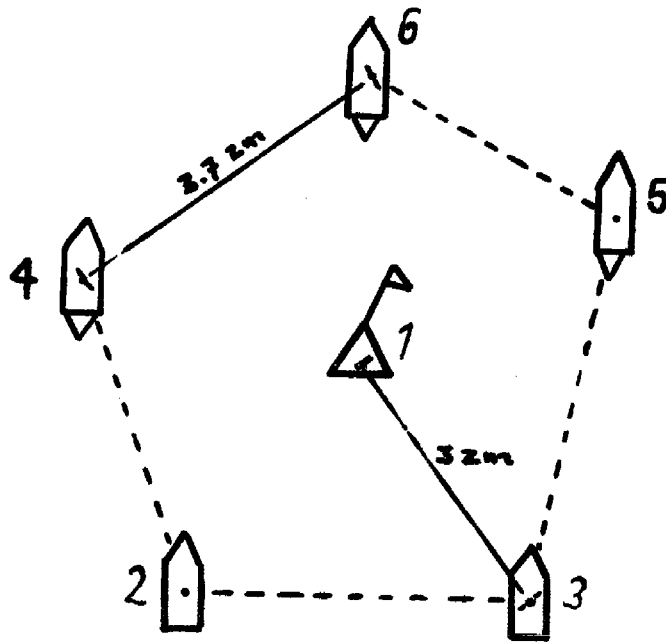
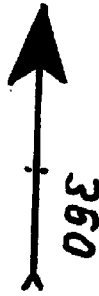
point defence assistentie zouden leveren aan de kruiser. Naast enkele nadelen (CHAFF) zou dan toch de bescherming tegen onderzeeboten beter zijn, terwijl de bescherming tegen luchtdoelen door de GW-jagers op de drie hoekpunten van de wig-formatie gewaarborgd zou blijven. Mogelijk dat de Russische voorliefde voor geconcentreerde en verzadigende wapeninzet, een verklaring voor een dergelijke postering verschaft.

25. Opmerkelijk is de hoge snelheid van 18 knopen, welke pas na het overvliegen van de beide HOUND's verminderd werd tot 14 knopen. Deze vaartvermindering kan in verband worden gebracht met de wens om daarmee een beter gebruik van de passieve- en actieve sonars mogelijk te maken. Het verband was zeer bewegelijk, de koersveranderingen werden alle door middel van "TURNS" uitgevoerd.

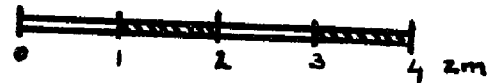
BYLAGE 1

DTG 271140Z

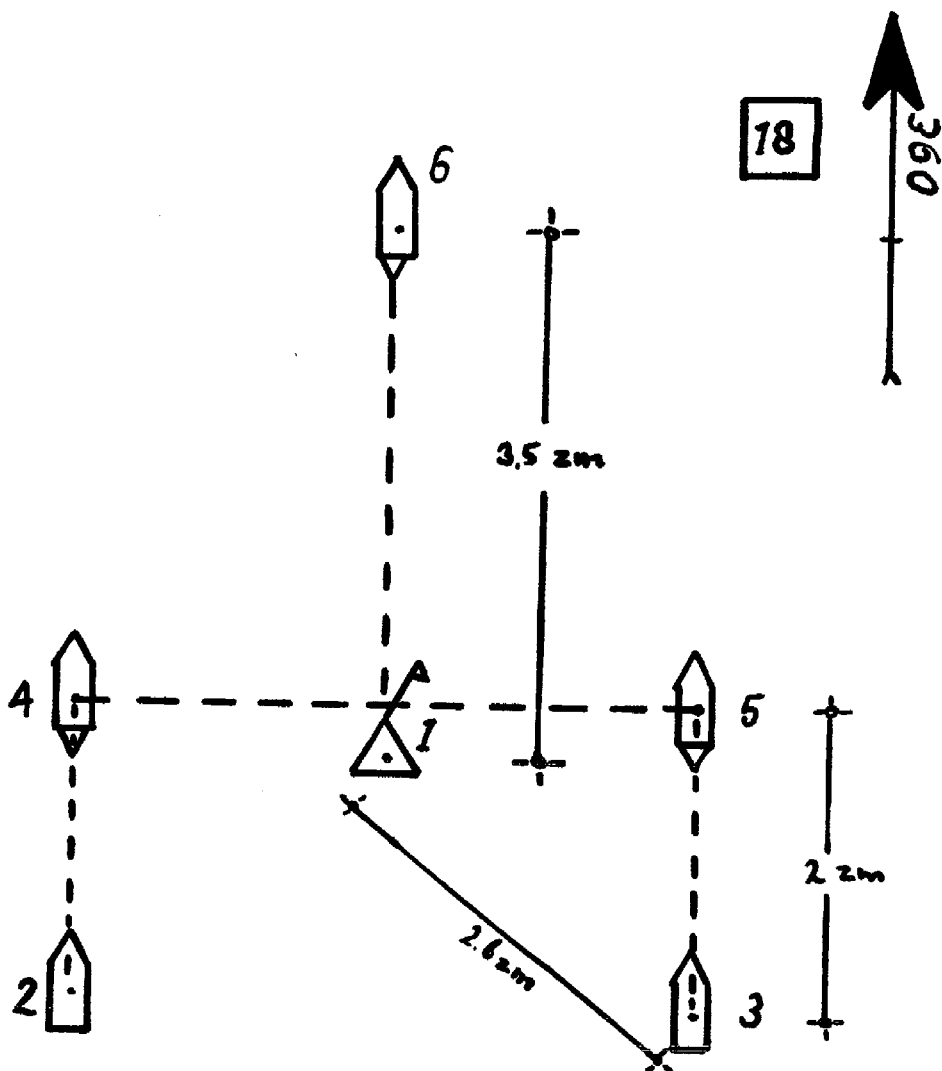
10

- 1 CC SVERDLOV 884
- 2 DD KOTLIN 453
- 3 DD " - " 489
- 4 DDGM KRIVAK 513
- 5 DDGM " - " 507
- 6 DDGM " - " 201

DTG 271253Z

1 CC 884

4 DDGM 513

2 DD 453

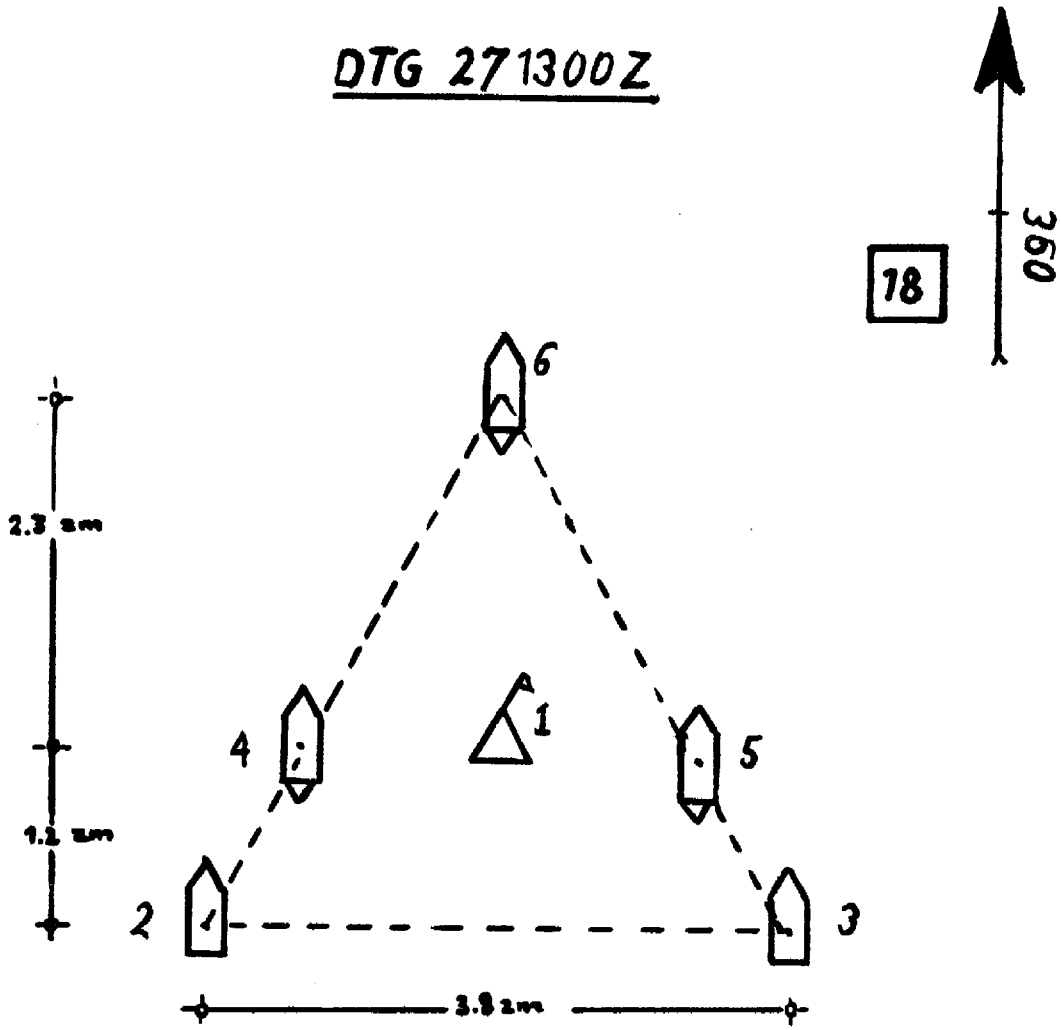
5 DDGM 507

3 DD 489

6 DDGM 201

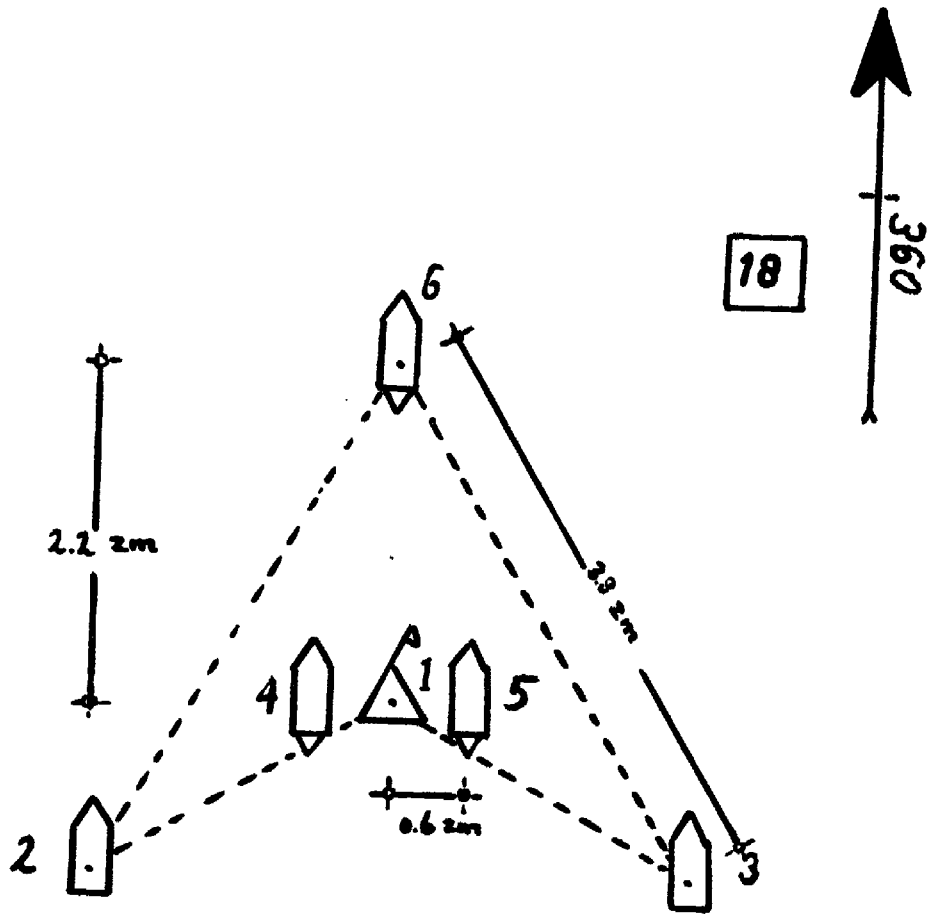
DTG 271300Z

1 CC 884	4 DDGM 513
2 DD 453	5 DDGM 507
3 DD 489	6 DDGM 201

DTG 271305Z

1	CG 884	4	DDGM 513
2	DD 453	5	DDGM 507
3	DD 489	6	DDGM 201

RECENTE INFORMATIE MET BETREKKING TOT DE ELEKTRONISCHE DREIGING

(periode 22 maart - 26 mei 1975)

over EOv:

26. In een opmerkelijk artikel in de Morskoi Sbornik van december 1974 benadrukt admiraal [redacted] de betekenis voor de Sovjet marine van nieuwe hoog ontwikkelde middelen voor het verzamelen en verwerken van inlichtingen en het belang van een moderne technologische coördinatie van alle oceaan-verkenningsmogelijkheden met de nadruk op de technische elektronische middelen als een belangrijk aspekt van wat hij noemt de "naval art".
27. Letterlijk zegt hij:
"In de hedendaagse context zijn de afstanden in een zeeoorlog reeds toegenomen tot enkele honderden kilometers. In de toekomst zal de effectieve reikwijdte van de wapensystemen nog groter worden.
28. Als regel zullen zeeslagen worden uitgevochten over gehele gebieden en een situatie-overzicht zal alleen mogelijk zijn met behulp van speciale, hoofdzakelijk zich in het luchtruim bevindende, middelen".
29. En hij vervolgt:
"Het manoeuvreren van strijdkrachten welke zich buiten de detectie-afstand van de vijand bevinden, stelt speciale eisen voor wat betreft de ondersteuning van deze operaties met informatie verkregen door middel van verkenning en aan doelsaanwijzing.
30. De manoeuvres moeten worden uitgevoerd op basis van gegevens welke worden verkregen met behulp van diverse elektronische middelen en onder kondities van de meest intensieve elektronische oorlogvoering, welke bij een juist gebruik door de vijand het gehele systeem ter verkrijging van een situatie-overzicht en het verzamelen van essentiële informatie kunnen lamleggen.
31. Dit vereist niet alleen vaardigheid in de uitvoering van deze manoeuvres maar tevens in het gebruik van de diverse technische verkennings- en doelsaanwijzingsmiddelen.
32. In dit verband bestaat er niet alleen een grote

/behoefte aan ...

behoefte aan efficiënte samenwerking tussen aanvalsgroepen en verkenningseenheden, maar tevens aan een efficiënte ondersteuning door "externe doelsaanwijsmiddelen".

33. Enige alinea's verder:

"De basis voor het bepalen van de vijandelijke mogelijkheden en voor het gebruik van verrassing is altijd "inlichtingen" geweest. Deze inlichtingen worden in steeds toenemende mate verkregen uit het gebruik van elektronische middelen. Daarom is de Elektronische Oorlogvoering een zeer belangrijke ontwikkeling voor het verkrijgen van het verrassingselement in een zeeslag of een maritieme operatie".

Commentaar

34. a. Het artikel is circa 18 bladzijden lang en bespreekt nog vele andere interessante aspecten van een hedendaagse zee-oorlog. Bovenstaande alinea's zijn er uit gehaald in verband met de EOv-aspekten die hierin naar voren komen.

b. Het gehele artikel stelt ondermeer duidelijk de problemen van het verkrijgen van doelsinformatie en "command and control" onder ten opzichte van het verleden sterk gewijzigde omstandigheden.

Het feit dat op deze wijze publikatie plaats vindt duidt er op dat [REDACTED] deze problemen als zeer ernstig ziet.

BACKFIRE-radar geïdentificeerd

35. a. Bewijsmateriaal, verzameld gedurende de Russische marine-oefening "OKEAN-75", bevestigt de aanname dat het nieuwe BACKFIRE ASM-vliegtuig van de Sovjet marine is uitgerust met het "AS-4 air to surface missile radar system" DOWNBEAT (freq. 7940-8210 MHz). Tot nog toe was dit systeem alleen op de BLINDER-B waargenomen.

b. De AS-4 heeft, naar men aanneemt, een bereik van 250 nm.

c. De identifikatie van de DOWNBEAT op de BACKFIRE doet veronderstellen dat dit vliegtuig over de AS-4 of een variant daarop, als missile-systeem beschikt.

/d. De intercepties ...

- d. De intercepties werden gedaan in het Noordelijk vloodgebied.
- e. De BACKFIRE heeft een "combat range" van ca. 5000 nm en een "combat radius" van ca. 2800 nm.

Enkele "ECM-highlights" uit afgelopen periode

- 36. a. Op 13 en 24 maart voerden "Baltic Fleet Air Force" BADGER's via de Oostzee ten noorden van Oost-Duitsland een aantal gesimuleerde ASM-aanvallen uit, gericht op de steden Copenhagen, Hamburg en Hannover, waarbij ondermeer de A358Z/no name missile homing radar van het AS-5 (KELT) missile werd onderschept (frequentie 14690-14980 MHZ). Deze aanvallen werden vooraf gegaan door het uitwerpen van "CHAFF-trails" van op maat gesneden CHAFF tegen E/F-banden begeleid door A362B/no name "click-jamming" in deze banden.
- b. Op 9 april voerde een COOT vliegtuig boven de Oostzee een "early warning/threat detection" vlucht uit ten behoeve van (of in samenwerking met) BADGER aanvalsvliegtuigen. De COOT gebruikt hierbij de T1108/no name "side looking airborne radar", werkend in de J-band. Twee frequenties werden onderschept, namelijk 15.273 MHZ, waarschijnlijk afkomstig van de linkerzijde, en 15.306 MHZ, waarschijnlijk afkomstig van de rechterzijde van dit vliegtuig.

Commentaar

- 37. Het was de eerste waargenomen "multi sensor collection mission" van dit vliegtuig boven zee. In hoeverre de COOT in de toekomst in deze rol zal worden ingezet is nog niet voorspelbaar.
- 38. Voorts volgden op 9 april, 6, 20, 22 en 24 mei een aantal gesimuleerde ASM-aanvallen en "stoor-oefeningen" boven het noorden van Oost-Duitsland en Polen, waaraan werd deelgenomen door BADGER's en BREWER-D/E vliegtuigen. De ASM-aanvallen werden allen uitgevoerd in een "ECM-environment". Hierbij werd gebruik gemaakt van:

a.

[REDACTED]

/b. de E/F-band ...

b.

/VERANDERING VAN ...

VERANDERING VAN LANCEERPOSITIE VOOR PROEFSCHOTEN VAN
DE DELTA-KLASSE (SSBN) IN DE BARENTSZEE

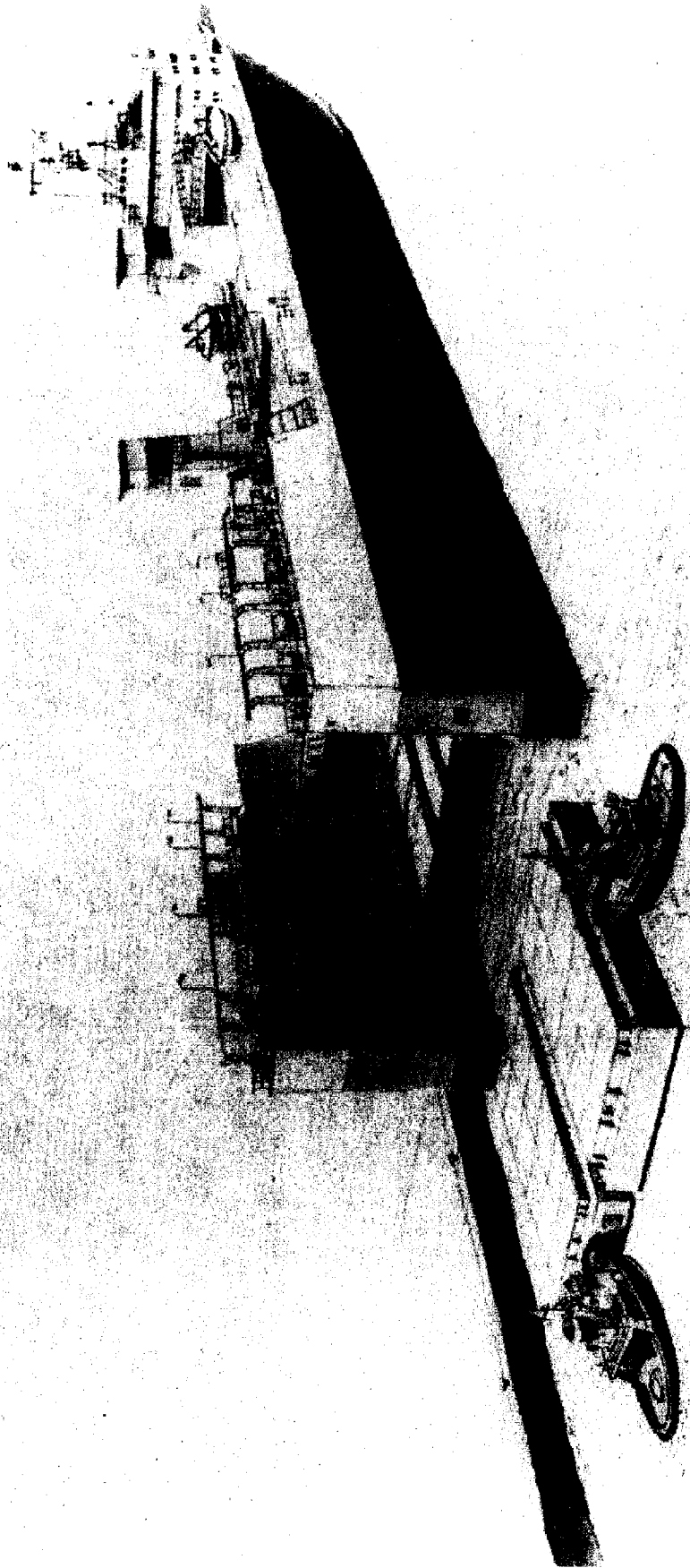
39. Op 19 april 1975, tijdens de Sovjet marine-oefening "OKEAN 75", heeft een DELTA-klasse nucleair voortgestuwde ballistische projectielen-onderzeeboot een SS-N-8 wapen gelanceerd vanuit het zuidelijke deel van de Barentssee naar een doelsgebied dat op het schiereiland Kamchatka was gelegen.
40. De lancering geschiedde ver buiten Sovjet territoriale wateren op ongeveer 100 zeemijlen ten noordoosten van het eiland Kildin; in tegenstelling hiermede voltrokken eerdere lanceringen zich binnen de territoriale grenzen.
41. Het zeegebied van waaruit op 19 april j.l. werd gelanceerd, is doorgaans in gebruik voor het opwerken en het doen van oefenschoten voor bemanningen van operationele onderzeeboten zoals GOLF-II, HOTEL-II en YANKEE-klasse onderzeeboten (SSB, SSBN). Ook het ontbreken van de gebruikelijke telemetrie-signalen tijdens de vlucht, zo markant voor het teststadium van de SS-N-8, onderschrijft de operationele ingebruikname van het wapensysteem op de DELTA SSBN's.
42. Het afstandsverschil tussen lanceerpositie en het doelsgebied bedraagt ongeveer 2765 zeemijlen; de maximum schootsafstand van het SS-N-8 wapen is naar schatting 4200 zeemijlen.

EEN NIEUW ONTWERP CONTAINERSCHIP, IN FINLAND VOOR DE SOVJET UNIE IN AANBOUW

43. In de Westerse scheepvaartkringen bestaat reeds lang belangstelling voor de invoering bij de handelsvaart van schepen die lichters in de vorm van containers meevoeren en die de benaming "LASH" hebben gekregen (Lighter Aboard Ship).
44. Een dergelijk type schip is in staat een groot aantal lichters aan boord te nemen die in de haven of op een rede te water worden gelaten.
45. Afhankelijk van de ladingsmethode kunnen schepen van het type "LASH" en "SEABEE" worden onderscheiden. In beide gevallen worden de lichters middels sleepboten binnen het moederschip gevaren. Bij het SEABEE-principe bevindt zich dan de liftinstallatie onder de waterspiegel, het LASH-schip maakt gebruik van een hijsinstallatie om de lichters aan boord te krijgen.
46. Ook de Oost-Europese landen en met name de Sovjet Unie en Polen hebben blijk gegeven dit nieuwe beladingsprincipe te willen adopteren voor hun handelsvloeten, waarbij in zeer korte tijd een grote hoeveelheid lading kan worden verwerkt, ook in havens met slechts een geringe verwerkingscapaciteit.
47. Medio maart 1975 heeft de Sovjet Unie de opdracht tot de bouw van een tweetal SEABEE-schepen gegeven aan de Valmet scheepswerf te Helsinki. De Finse scheepsbouwers zullen bij het ontwerp van dit type schip gebruik gaan maken van de Amerikaanse ideeën zoals die door de rederij "Lykes Lines" zijn toegepast in de bouw van hun SEABEE-schepen. Dit type schip is al geruime tijd ingezet op de Noord-Atlantische vaart. De Sovjet SEABEE zal in totaal 26 ladingseenheden of lichters kunnen vervoeren over een drietal dekken. Een liftinstallatie die de gehele breedte van het achterschip beslaat, is in staat twee van dergelijke lichters tegelijk te kunnen verwerken. Deze lichters die ieder een lading van ongeveer 1300 ton kunnen vervoeren hebben een lengte van ongeveer 38 meter en worden met behulp van sleepboten van- en naar de liftinstallatie op het achterschip gebracht. Een railsysteem met wielstellen op ieder van de drie dekken dient om de lichters te stouwen. Het ontwerp voorziet in een dieselveertstuwning van ongeveer 36.000 HP die het schip een kruisvaart van

/20 knopen zal ...

20 knopen zal geven. De brandstofopslag zal het schip een max. afstandsbereik geven van tenminste 12.000 zeemijlen. De SEABEE heeft in beladen toestand een diepgang van ongeveer 10 meter. De lichters kunnen worden ingezet op waterwegen met een waterdiepte van tenminste 3,2 meter en dit betekent een grote toepassingsmogelijkheid voor het uitgebreide stelsel van de Sovjet binnenwateren. De eerste Sovjet SEABEE zal naar verwachting in 1978 worden opgeleverd, de tweede eenheid wordt in 1979 tegemoet gezien. De voortgang in de modernisatie van het Sovjet koopvaardijpotentieel wordt hiermede wederom onderschreven. De mate waarin het bestand aan de Sovjet koopvaardij schepen het laatste decennium is toegenomen, kan tegen het eind van de zeventiger jaren een geduchte invloed gaan doen gelden op de wereldhandelvaart. De potentiële militaire waarde van het SEABEE-transportstelsel is gelegen in de mogelijkheid militaire goederen "prepackaged" af te leveren op plaatsen waar haveninstallaties niet of nagenoeg ontbreken.

/ENIGE OPMERKINGEN ...

ENIGE OPMERKINGEN MET BETREKKING TOT DE DEELNAME VAN DE
SOVJET KOOPVAARDIJ IN DE RECENTE MARINE-OEFENING OKEAN 75

48. Eén van de in het oog lopende verschillen met in het verleden op grote schaal uitgevoerde Sovjet marine-oefeningen, bleek de rol die de Sovjet koopvaardij heeft gespeeld in "OKEAN 75", de mondiale Sovjet marine-oefening van april j.l.
49. Opmerkelijk daarbij was niet zozeer de participatie als zodanig van de koopvaardij alswel de wijze waarop de koopvaardij schepen thans werden ingezet. De Sovjet koopvaardij heeft doorgaans een belangrijke functie bij de ondersteuning van marine-operaties en met de schaalvergroting van de Sovjet presentie op de wereldzeeën is ook de betekenis van die functie navenant toegenomen.
50. Zo functioneren civiele tankers, naast de marine-tankers, in belangrijke mate bij de geregelde brandstofvoorziening van de Sovjet marine.
51. Tijdens de afgelopen marine-oefening heeft de Sovjet koopvaardij echter niet alleen in logistiek opzicht wederom gefunctioneerd, maar werd zij tevens integraal opgenomen in het oefenschema. Voor het eerst buiten de lokale vlootgebieden werden koopvaardij-convooien geformeerd, die figureerden in het oefengebeuren in zowel de Atlantische Oceaan als de Stille Oceaan.
52. Of hier NATO-convooien werden gesimuleerd die moesten worden aangevallen, danwel dat het begeleiden van eigen convooien werd beoefend is vooralsnog niet vast te stellen.

NIEUW ONTWERP SOVJET SUPERTANKER

53. Na de indienststelling van de supertanker "KRYM" (150.000 DWT) wordt in de Sovjet Unie gewerkt aan het ontwerp van een nieuwe grote tonnage tanker van ± 300.000 ton, die de naam "SOYUZ" zal dragen.
- a. Op 31 december 1974 werd de "KRYM" in dienst gesteld. Dit was het grootste schip, dat ooit in de Sovjet Unie werd gebouwd.
- b. Bij het scheepskonstruktiebureau BALTSUDOPROYEKT te Leningrad is men nu bezig met het ontwerp van een nieuwe supertanker, waarvoor de naam "SOYUZ" (= "UNIE") werd gekozen.
- c. Het schip krijgt een bijna tweemaal zo groot laadvermogen als de "KRYM" en de afmetingen van het ontwerp zijn 350 x 55 x 22 m. De hoofdvoortstuwingsinstallatie wordt naar alle waarschijnlijkheid een dieselmotor van 37.000 PK.

HOOFDSTUK 2

SOVJET MARINE AKTIVITEITEN

AKTIVITEITEN VAN OPPERVLAKTE EENHEDEN

54. Van 12-17 mei bracht een verband van 2 KANIN-klasse geleide wapen jagers een officieel bezoek aan Boston. Op 27 april hadden zij ondersteund door de tanker "DNESTR", het noordelijk vlootgebied verlaten. Gedurende dezelfde periode brachten 2 Amerikaanse eenheden een bezoek aan Leningrad. Deze eerste uitwisseling van vlootbezoeken na de oorlog had plaats in het kader van de 30-jarige herdenking van de overwinning op NAZI-Duitsland. Na het bezoek aan de Verenigde Staten kwam het Sovjet-verband op 22 mei in Cienfuegos aan.
55. Evenals dat het geval was tijdens het bezoek van de KRIVAK-klasse geleide wapen jagers (27 februari-5 maart j.l.) en wederom tegen de verwachting in hebben geen oefeningen met de Cubaanse marine plaatsgevonden. Op 5 juni heeft het verband Cuba op een noordoostelijke koers weer verlaten. Het was het 14de bezoek van Sovjet combatanten aan Cuba.
56. Eveneens ter herdenking van de 30-jarige overwinning op NAZI-Duitsland en eveneens in de periode 12-17 mei bracht een verband van 3 Sovjet schepen, waaronder de SVERDLOV-klasse kruiser met COMSOVMEDRON aan boord een bezoek aan Split. Er zijn aanwijzingen, dat dit bezoek niet zonder problemen tot stand is gekomen en dat pas in een laat stadium overeenstemming werd bereikt. Verschillende Sovjet-persmedia gaven deze verwarring weer, door de aard van het bezoek min of meer beurtelings als "officieel" en als "vriendschappelijk" te omschrijven. Men herinnerde zich in dit verband de denigrerende uitspraken van enige Sovjet-topmilitairen over de bijdrage van de Joegoslavische partizanenbeweging in de overwinning op NAZI-Duitsland.
57. Van 28-31 mei bracht een verband van 3 eenheden der Poolse Volksmarine een bezoek aan Portsmouth. Op 2 juni keerden de SAM KOTLIN-klasse geleide wapen jager en 2 KROGULEC-klasse mijnenvegers terug in de Oostzee.

/Sinds een bezoek ...

Sinds een bezoek aan Le Havre in mei/juni 1973 hadden Poolse combattanten niet meer buiten de Oostzee geopereerd.

58. Een uit de Oostzee afkomstige KRIVAK-klasse geleide wapen jager, die tijdens OKEAN 75 nabij de noordwestkust van Afrika had geopereerd, stoomde op naar Conakry. Dit vermoedelijk om de Sovjet-presentie in dit gebied op peil te houden tijdens de aflossingsperiode van de ALLIGATOR-klasse tanklandingsschepen, die gedurende de afgelopen jaren in dit gebied zijn gestationeerd. Omstreeks 1 mei is dit schip op een zuidelijke koers uit Guinée vertrokken, voor een gezamenlijke opmars naar de Indische Oceaan met de nieuwe oceanograaf "LEONID SOBOLEV" en een tanker. De meest waarschijnlijke eindbestemming van deze eenheden is de Stille Oceaan-vloot.

AKTIVITEITEN VAN ONDERZEEBOTEN EN ONDERZEEBOOTMOEDER-
SCHEPEN

59. a. Gedurende de maand mei viel een opmerkelijke bewegingsactiviteit van onderzeebootmoederscheppen te konstateren. De UGRA-klasse 927 keerde, na een termijn in de Middellandse Zee en een verblijf in Guinée tijdens en nog enige tijd na de oefening OKEAN 75, op 18 mei terug in het noordelijk vlootgebied, terwijl 3 eenheden de lokale vlootgebieden verlieten. Waarschijnlijk stonden deze bewegingen mede in verband met transfers van onderzeeboten van het noordelijk vlootgebied naar de Middellandse Zee v.v., hoewel de aanwezigheid van begeleidende onderzeeboten niet definitief kon worden vastgesteld.
- b. Het verblijf van het UGRA-klasse onderzeebootmoederschip nabij Guinée tijdens de marine-oefening in april lijkt erop te duiden, dat in elk geval tijdens OKEAN 75 een of meer onderzeeboten hebben geopereerd bij dit voor het westen strategisch belangrijke gebied (olieroute). Ook de melding van een "vermoedelijke onderzeeboot" gedurende die periode, wijst in die richting. De recente melding door [REDACTED] van een onderzeeboot tussen Madeira en de Canarische eilanden zou wellicht ook een aanwijzing kunnen zijn voor Sovjet betrokkenheid bij patrouilles in dit gebied voor de noordwestkust van Afrika.
- c. Het UGRA-klasse onderzeebootmoederschip "BORODINO", een trainingseenheid, verliet op 7 mei de Oostzee voor een niet aangekondigd bezoek aan Casablanca van 14-19 mei. Op 27 mei keerde het terug in de Oostzee na een rechtstreekse terugtocht via Kanaal en Noordzee. Opmerkelijk hierbij was, dat het op de terugreis met een ander boordnummer (972 werd 978) werd waargenomen. Evenzeer opmerkelijk is dat geen der Sovjet-vlootbezoeken aan havens op de noord- en noordwestkust van Afrika officieel in de pers werden aangekondigd. Gedurende de maand mei betrof dit ook de bezoeken aan Annaba (Algerije) en Tunesië (Bizerta en Tunis).
- d. Op 17 mei had ondertussen ook de UGRA-971 "GANGUT", eveneens een trainingseenheid, de Oostzee verlaten. 28 mei arriveerde het schip voor een bezoek in Tunis tot 31 mei, waarna werd doorgestoomd naar de Zwarte Zee, waar het schip 4 juni aankwam.

/e. Reeds op 9 mei ...

e. Reeds op 9 mei had het DON-klasse onderzeebootmoeder-
schip 920 het noordelijk vlootgebied verlaten. De
"FEDOR VIDYAYEV" is een gemodificeerde eenheid van
deze klasse door de uitrusting met een lange afstand
communicatiesysteem. Het schip honoreerde de verwach-
tingen door op 20 mei de Middellandse Zee binnen te
lopen en via Hammamet op 30 mei te arriveren in Kotor
(Joegoslavië). Sinds 7 december 1974 verbleven daar
de DON 918 en een FOXROT-klasse onderzeeboot voor
onderhoud op de marinewerf. Ingevolge de fameuze
"Havenwet" moest deze reparatie uiterlijk 7 juni 1975
zijn voltooid. Het onderzeeboothulpschip "BESHTAU"
had al sinds eind mei een afwachende positie in de
Adriatische Zee ingenomen. Laatst bekend geworden
informatie is, dat de DON 918 vergezeld door de
"BESHTAU" op 8 juni met een zuidelijke koers in de
Adriatische Zee is waargenomen. Hoewel het om voor
de hand liggende redenen de Sovjet-wens zal zijn om
de reparatie van onderzeeboten (en dan met name
rechtstreeks uit het bestand van SOVMEDRON) voort te
zetten, wordt momenteel niet verwacht, dat vóór
augustus van dit jaar een nieuwe onderhoudsperiode
zal aanvangen. Er zijn trouwens ook berichten, die
erop duiden, dat geen van beide partijen erg gelukkig
is met de wijze waarop de eerste reparatie is verlopen.

ELINT-AKTIVITEITEN

60. Het waren vooral de activiteiten van ELINT-vaartuigen, die in de laatste periode van mei en aanvang juni bijdroegen tot een onrustig oppervlaktebeeld in het Noord-Atlantisch gebied. Deze stonden weliswaar voornamelijk in verband met aflossingen op de gebruikelijke ELINT-stations, maar de wijze waarop de aflossingsactiviteiten verliepen, was in enige gevallen ongebruikelijk en niet geheel duidelijk.

61. Zo stoomde de "BAROMETR", alvorens het station nabij de Polaris-basis Holy Loch over te nemen enige dagen door naar de Golf van Biscoaye. De aflossing van de "ZAKARPATYE" voor de Amerikaanse oostkust door de "ARCHIPELAG" duurde ongewoon lang, waarna de "ZAKARPATYE" enige dagen opereerde nabij de Azoren alvorens verder in noordelijke richting op te stomen. Al met al leek de ELINT-activiteit zich in deze periode te richten op de interceptie van vliegverkeer en radaruitzendingen vanaf bases in Groot-Brittannië en op de Azoren. Belangrijker echter lijkt de activiteit, die mogelijk in verband staat met onderzeebootbewegingen.

62. Het onderzeebeeld was met name eind mei en begin juni sterk in beweging zonder dat hieromtrent exacte duidelijkheid bestond. In de zuidwestelijke toegangswegen tot het Kanaal is een melding geweest van een nucleaire onderzeeboot (men denke aan de beweging van de "BAROMETR"). De sleepboot MB-58 maakte vanaf zijn station bij de Shetland-eilanden (ten behoeve van primaire assistentie aan onderzeeboten in nood) een westelijke beweging tot zuidwest van IJsland en hield vervolgens op en neer tussen IJsland en de Faeroer. Het ELINT-vaartuig "LOTLIN" had ondertussen positie gekozen in de andere doorgang tussen de Faeroer en de Shetland-eilanden, hetgeen een ongebruikelijke situatie kan worden genoemd.

AKTIVITEITEN VAN DE MARINE-LUCHTMACHT GEDURENDE DE
MAANDEN APRIL EN MEI 1975

63. De activiteiten van de Sovjet-marineluchtvaartdienst in de maand maart bleven ver achter, vergeleken met dezelfde periode in voorgaande jaren. Gedurende de maand april echter, tijdens de grote oefening OKEAN 75, namen de activiteiten zeer sterk toe, tot een totaal van 330 vluchten. Vergeleken met de oefening OKEAN 70 toen ongeveer 600 vluchten "out of area" werden gemaakt in de maand april, bleven deze keer de activiteiten echter duidelijk achter.
64. Een van de belangrijkste aspecten van deze oefening, die voor een belangrijk deel in het kader van "command and control" stond, was wel de surveillance-inspanning. Met de in Conakry en op Cuba gedetacheerde BEAR-DELTA lange afstand verkenningsvliegtuigen en een grote inspanning vanuit het Noordelijk Vlootgebied bleek het mogelijk op één dag gelijktijdig 12 BEAR's DELTA aanwezig te hebben op het midden van de Noord-Atlantische Oceaan.
65. Andere nog niet eerder gemelde opmerkelijke vliegactiviteiten tijdens deze oefening waren:
- a. De BEAR DELTA vliegtuigen, die in Conakry gedetacheerd waren hebben op vijf achtereenvolgende dagen surveillance-missies uitgevoerd, welke ongeveer acht uur duurden.
 - b. Gemeld is dat op 19 april 77 BADGER vliegtuigen gelijktijdig aanvallen uitvoerden op schepen in de Noorse Zee. Het moet onwaarschijnlijk worden geacht dat deze vluchten alleen zijn uitgevoerd door vliegtuigen van de Noordelijke Vloot, daar de slagorde aan dat gebied een totaal aantal van ongeveer 90 BADGER's toekent. Aangenomen wordt dat eenheden van de Oostzee vloot aan deze aanvallen hebben deelgenomen, mede gezien een gekonstateerde verplaatsing van vliegtuigen vanuit het Oostzee gebied naar het noorden. Ter ondersteuning zij nog vermeld dat een van de schaduwende NAVO-eenheden een BADGER-type heeft gezien, welke niet in het Noordelijk vlootgebied voorkomt.
66. Na de inspanning van de oefening zijn de activiteiten gedurende de rest van april wederom sterk afgenomen,

/hetgeen in de ...

hetgeen in de lijn der verwachting lag. Gedurende de maand mei is de Sovjet marineluchtvaartdienst niet erg actief geweest. In het totaal werden ongeveer 45 vluchten "out-of-area" gemaakt. Dit is evenals in augustus 1974, toen slechts 39 vluchten werden gemaakt (verlofperiode ?), een minimum in de lente/zomermaanden. De activiteit bestond voornamelijk uit het verkennen van de NAVO-eenheden welke deelnamen aan het oceanografisch projekt "Placid Pool" in de noord Noorse Zee.

67. Naar thans blijkt hebben tijdens OKEAN 75 Sovjet vloot-oefeningen, een tweetal AN-12 (CUB) vliegtuigen deelgenomen aan de Sovjet surveillance inspanning boven de Indische Oceaan, waarbij gevlogen werd vanaf het vliegveld te Aden (Volksrepubliek Zuid Yemen). Mogelijk betreft het hier de ELINT-configuratie van dit type vliegtuig.